

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

נח

גליון ז (שסד)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה עשי"ק פרשת נח ה' תהא זו שנת משיח

ת ו כ ו ה ע נ ל נ ל י ם

ל ק ו ט ל ש ל ח ו ת

- ד למה נברא העולם בל' ספירות דוקא
- ו זכר צדיק לברכה מדאורייתא מנלן
- ו האם ספק נפל מחוייב בהקהל
- ז מהו הפל' דוהטף

ש ל ח ו ת

- י האם יום דמחר חודש חל' בשבת או לא
- יא תירוץ למה לדעת ה' יהושע אין עושים יו"ט בניסן ..
- יב בתשרי נברא העולם או בניסן לפי ההלכה
- יג תירוץ החתם סופר למה לדעת ר' יהושע אין עושים יו"ט בניסן
- יד ההפטורה דמחר חודש ושייכותה לער"ח
- טו בזמן שהיו מקדשים עפ"י הראל' האם היו ב' ימים ר"ח
- טז עיקר הדירה בסוכה הוא ע"י אכילה
- טז השבועה שלא יהל' עוד מבול כפי שהוא בעליונים
- יז ובחנוני נא בזאת האם חל גם על צדקה
- יט האם חל איסור כשלא קיים מצוות סוכה

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

- ו,ח, ד"ה בדורותיו
- ו,יא, ד"ה ותמלא הארץ חמס
- ו,יב, ד"ה כי השחית כל בשר
- ו,יג, ד"ה קץ כל בשר
- ו,יד, עשה לך תבת
- ו,יד, בכפר
- ו,יד, בהנ"ל
- ו,יח, ד"ה והקמותי את בריתי
- ו,כ, ד"ה מהעוף למנתו
- ו,כב, ד"ה ויעש נח
- ז,ז, ד"ה נח ובניו

ז, ח, ד"ה מפני מל המבול כג
 ז, ט, ד"ה באו אל נח כד
 ז, יא, ד"ה תהום רבה כד
 ז, טז, ד"ה ויסגור ה' בעדו כד
 בפרק ז' פסוק י"ז כה
 בפרק ז' פסוק כ"א כו
 ח.ב, ד"ה ויסכרו מעיינות כו
 ח.ד, ד"ה בשבעה עשר יום כו
 ח.ז, ד"ה עד יבושת המים כו
 בפרק ח' פסוק ז' לב
 בפרק ח' פסוק ט' כז
 בפרק ח' פסוקים ז' - י"ג כז
 בפרק ח' פסוק י"ג כז
 בפרק ח' פסוק י"ח כח
 ח.כב, ד"ה חורף כח
 ט.ב, ד"ה וחתכם כח
 עוד בהנ"ל ל
 בפרק י' כט
 בפרק י' פסוק ט"ו לב
 בפרק י' פסוק כ"א לב
 בפרק י"א פסוק ז' כט
 יא.כח, ד"ה ועל פני תרח אביו לא
 עוד בהנ"ל לב
 תשובה על שאלה בפירש"י בגליון האחרון לא
 רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י בפ' לך-לך לג

ח ס י ד ו ת

לשוב עד ה' ב"ה ממש הוה תשובה תתאה לג
 שיעור הכשר סוכה קטנה לד

ש ו נ ו ת

שמואל נר' אדא ב"ר אהבה חולקים לה

ה ל ו ם ל ו ם

העי' ללוח היום יום לה

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש דפ' בראשית ש.ז. נת' בסעי' ה' שסיבת הדבר שלישיות כל ענין היא כשהוא במספר עשרה, הוא לפי שכך הוטבע בהבריא מהבורא ית'. . ואין פירוש הדברים שהשלימות דמספר עשרה הוא ענין הכרחי בעצם - כי ח"ו לומר שיש דבר שהקב"ה מוכרח בו - אלא שכך עלה ברצונו ית', בבחירתו החפשית, להאציל עשר ספירות. . וכתוצאה מזה היא השלימות דמספר עשר בכל עניני העולם, והיינו שזהו דבר המסובב לאחר שעה ברצונו של הקב"ה לבחור במספר עשר, ומזה - שלימותו דהמספר בכל עולם ובכל מדריגה; אבל לפני (ולמעלה מן) עליית רצון זה (להאציל עשר ספירות) הרי אין שייך לומר שהשלימות היא במספר עשר דוקא או במספר אחר וכו'.

ועד"ז מבאר בלקו"ש ח"כ ע' 87 הערה 13 (כמצדין בהערה 26) שאין גדר תחתון וגשם מכריח שיהי' עשר ולא פחות או יותר.

וצלה"ב:

דהנה, עיקר כוונת הבריא הוא בשביל האדם ובאופן שרצה הקב"ה לברוא את האדם, כך ברא את ההשתלשלות שלמעלה שעני"ז יוכל להיות בריאת האדם בפועל, והרי"ז בדוגמת הביאור בענין האורות והכלים שהכלים בשרשם יותר גבוהים, אבל בפועל האור מהוה את הכלי, וכמו ברב ותלמיד שקודם הרב מצויר בשכלו איזה ענין הוא רוצה לפינול בהתלמיד ואח"כ הרב מגביל את ההשפעה שתהי' פאופן כזה שתפעול בהתלמיד את התכונות שהרב רצה לפעול בהתלמיד, וא"כ אף שבפועל הציור שישנו בהשפעת הרב היא הגורמת הציור בהמקבל אבל זה גופא שבהשפעה יהי' הציור והגדר הזה בא מצד הכוונה שישנה אין שיהי' גדר התלמיד. ועד"ז בציור האור שפועל הציור בהכלי, אבל זה גופא שיהי' הציור באופן מסויים היא מצד הכוונה שישנה בהכלי שתהי' בצורה הזאת.

י"ל, דכיון שהכוונה היא בעוה"ז הגשמי וכמאמר נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, וכאן בעוה"ז כל גוף כלול מיו"ד ולכן גם באצילות ישנו המספר דעשר ספירות בכדי שעני"ז תושלם כוונת הבריא שהרי ההתהוות היא ע"י הספירות (ראה עוד בקובץ פרחי התמימים, מאריסטאון - חלק ח', ע' רטז ואילך).

ועוד: בלקו"ש ח"ו בא (ב) מבאר מחלוקת ב"ש וב"ה אם שמים נבראו תחלה ואח"כ נבראה הארץ או להיפך, דכו"ע

מודים דשמים נבראו תחלה ואח"כ הארץ, אבל המחלוקת הוא
"מהו תחלה במעלה וחשיבות. ב"ה האלטן, אז וויבאלד ארץ
האט עולה געווען "במחשבה תחלה" און אין איר איז דער עיקר
הכוונה, איז דעריבער זי דוקא דער "תחלה" אין מעלה וחשיבות.

ב"ש האלטן, אז וויבאלד בפועל זיינען די שמים באשאפן
געווארן פריער און פון זיי איז באשאפן געווארן דער
ארץ. . דעריבער זיינען די שמים דער "תחלה" במעלה אין
חשיבות"

ובהערה 60 מבאר: "יומכיון שלדעת ב"ש הכוונה בה'מטה"
(ארץ) היא שיתעלה לה'מעלה" (שמים), הרי מובן שאופן בריאת
הארץ הוא כפי אופן השמים" "משא"כ לדעת ב"ה שהכוונה בה'מעלה"
היא בשביל ה'מטה" - אופן בריאת השמים הוא כפי הארץ".

ועפ"ז י"ל שהכוונה ב'תחלה" היא גם בזמן, הלינו
בהענין ד'סיבה ומסובב": לדעת ב"ש הארץ מסובב היא מהשמים,
שמים נבראו תחלה, ולדעת ב"ה הארץ היא סיבה לשמים - ארץ
נבראת תחלה, עי"ש.

לפ"ז יוצא דמה שנת' בלקו"ש ש.ז. הוא לפי דעת ב"ש,
שהארץ היא מסובב משמים, לכן מבארים דמכיון שהקב"ה בחר
להאציל עשר ספירות, כתוצאה מזה, בעולם, השלימות מתבטא
במספר עשר.

אבל לפי דעת ב"ה, שהארץ היא סיבה לשמים, שאופן
בריאת השמים הוא כפי הארץ, י"ל, דיש טעם והכרח מדוע יש
עשר ספירות ולא ט' או י"א, כנ"ל.

ולכאורה כן הוא הביאור המובא באוה"ת על מארז"ל
וענינים פ' סט (שמציין בהערה 26): אך מה שמ"מ נתהוו
רק י"ס אלו ולא ט' ולא י"א, הוא משום שהש"י רצה שהעולמות
והנבראים שבהם יהיו באופן שהם עתה, וזה א"א כ"א ע"י
י"ס אלו שהם מקורי הדצח"מ וכל פרטי הנבראי' נמשכים ע"י
הספ' ואלו ה' הספ' בענין אחר מכמו שהם היו ג"כ הנבראים
בענין אחר לגמרי, ולפי שעלה ברצונו ית' לברוא את העולם
על אופן שהוא עתה, לכן האציל י"ס דינקא.

(ולכאורה מדוע כתוב בהערה "וראה אוה"ת" . . ולא
"אבל ראה אוה"ת... " ששם נת' באופן הפוך).

ומבקש הנבי ביאור מקוראי הגליון בענין זה.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי פלארידא -

ב. בלקו"ש חלק ה' שיחה לפר' נח באות י' כתב "דערויף האט אים רבינא געפרעגט נאך א שאלה "מדאורייתא מנא לך" וואו געפינט מען מן התורה אז מען דארף בענטשן א צדיק ביים דערמאנען אים? אויף דעם איז געקומען די תשובה "דכתיב וה' אמר . . . ואברהם היו יהי' לגוי גדול ועצום", וואס דארט איז, דער ערשטער מקור דערצו, ווייל אין פ' נח רעדט זיך ניט וועגן ברכה נאר וועגן שבח".

והנה עפ"ז יורדת פירוש התבואות שור בחדושו על מסכת סנהדרין ק"ח ע"א וז"ל ואגב נבאר מ"ש רש"י לפני זה אקרא אלה תולדות כו' הואיל והזכירו סיפר בשבחו שנאמר זכר צדיק לברכה ד"א למדך: ונ"ל דקשה לרש"י אפירוש ראשון ממ"ש בגמרא יומא דף ל"ח אקרא דכתיב זכר צדיק לברכה מדאורייתא מנלן ומשני מקרא וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו' אברהם היו יהי' לגוי גדול וק' דה"ל בגמרא לאתווי מנח כמ"ש רש"י בפתח ואלה תולדות וסיפר בשבחו כמ"ש זכר צדיק לברכה להכי סל' רש"י ד"א למדך כו' ולהכי אע"ג דפ"י הראשון העיקר מ"מ לא ה"ל גמרא להביא ראיה ממכאן דאיכא למידחי דילמא כד"א ולהכי מילתי מאברהם".

והנה עפ"י הביאור בהגמרא מכ"ק אדמו"ר שליט"א אין מקום לפירושו, כי אינו קשה לרש"י מהגמרא הנ"ל למה לא מביא מפסוק מנח כי אברהם הוא באמת הפעם הראשון הנזכר בחומש ברכה רק בפר' נח מדובר רק בשבחו ולא בברכה.

ובכלל הרי לפי הכלל שכ"ק אד"ש מבאר ברש"י פירושו רק עפ"י פשוטו של מקרא, אי"כ בכלל אינו שייך לומר משום מ"ש בגמרא ביומא צריך רש"י להביא פירוש אחר, ודו"ק.

נח שמחה פאקס
- תות"ל 770 -

ג. במכתב לר"ח מרחשון ש.ז. כתב בהערה ד"ה והטף "אפילו קטני קטנים - ראה וכו' ובמנ"ח מצוה תרל"ב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל או בנולד שרוב כלו חדשיו - וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מכלל נפל ודאי שצריך להביאם שה"ז ספק בקיום מ"ע מה"ת".

ולכאורה יש לתרץ עפ"י מה שראיתי בפרמ"ג (הובא בספר מאיר עיני חכמים בסימן א' באות ט' באריכות) שנסתפק דגם להרשב"א לא אמרינן ס' דאורייתא לחומרא אלא באיסור לאו ולא באיסור עשה". וע"ש באריכות.

וא"כ אולי י"ל בנדו"ד ג"כ כיון שזה נוגע רק ספק והספק אינו בלאו אלא בספק מצ"ע א"פ אולי לא אזלינן לחומרא, ויש לחלק.

(ואולי יש לומר דמשום דהרשב"א הנ"ל לאו לכ"ע מוסכם וא"כ זהו הפשט בהצ"ע"ג).

הת' שמחה זילברשטרום
- תות"ל 770 -

ד. בהמכ' ד"יוס שלשים לחודש תשרי שהוא ר"ח מר-חשו"ן ש.ז., בהער' ד"ה "והטף" כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א וזלה"ק "אפ"י קטני קטנים - רא' רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך שם, יג. גו"א (לפירש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נר' דתיכף שיצאו מכלל נפל או בנו"ד שרוב כלו חדשיו" - וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מכלל נפל ודאי שצריך להביאם שה"ז ספק בקיום מ"ע מה"ת - ועד"ז הוא בכלי יקר עה"פ שם, יב. ומירושלמי ריש חגיגה: ואין קטן גדול מטף (בתמ"י) - משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קא"י עכלה"ק.

ומשמע דיש בזה (עכ"פ בכללות) ג' שיעורים: א) הרמב"ן ובעמ"י, ב) המנ"ח והכלי יקר. ג) הירושלמי. וצלה"ב מה הם השיטות ובמאי קמיפלגי? והנה הרמב"ן שם - עה"פ ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו וגו' כ' "הם הטף כו' והאבות יהרגילום ויחנכו אותם כי אין הטף הזה יונקי שדים אבל הם קטני שנים הקרובים להתחנך כו' אבל רבותינו אמרו כו' והטף למה בא כדי ליתן שכר למביאייהם" וכוונתו כמו שפ"י האוה"ח שם "ואולי שנותנים טעם לקטני קטנים שאינם מבינים דבר שגם הם נכללים בכלל הטף שאמר הכתוב",

והיינו שבתחלה סבר הרמב"ן דקאי "טף" על קטנים שקרובים להתחנך אבל אח"כ הוכיח ממארז"ל והטף למה בא וכו' דקאי אפ"י על קטני קטנים, ומשמע דלפי מסקנתם קאי אפ"י על יונקי שדים, חדא שזה ה"ל מה ששלל הרמב"ן בפ"י הראשון, ועוד דמסברא לכ' טעות זה שייך גם בהם, וא"כ, לכ' אינו מובן במה חלוק המנ"ח מהרמב"ן?

(ולכ' א"ל דיונקי שדים זהו לא מיד כשנו"ד, חדא דלכ' אין טעם לחלק, וכנ"ל, ועוד דהרי גם בכלי יקר לא כ' אלא יונקי שדים וגמולי חלב, ובהער' כ' שהכלי יקר הוא כהמנ"ח?)

וביותר אי"מ לכ' על הרמב"ן בפירושו השני, למה
אכן לא כ' שיעור. (אם אין כוונתו מיד כשנולד)?

ועד"ז מה שהק' על המנ"ח שלדבריו גם קודם שיצאו
מכלל נפל ודאי יהי' צריך להביאם, כיון שהוא ספק בקיום
מ"ע מה"ת. לכ' אי"מ למה לא יהי' כן גם לדעת הרמב"ן
ולמה הק' רק על המנ"ח?

(והנה במכ' דימי הסליחות ה'תשכ"ו (נדפסה בהוספות
ללקו"ש ח"ט ע' 444) לאחריו שהביא דברי המנ"ח הנ"ל כ'
בחצע"ג" (ועפ"ז גם בספק צריך להביא שה"ז מ"ע מה"ת)?
עכלה"ק שם ומשמע שם דלדעת הרמב"ן לא יהי' נחשב לספק מ"ע
מה"ת ולכ' צע"ג?).

והנה בגמ' חגיגה ג, איתא טף למה בא כדי ליתן שכר
למביאיהם וכ' השפת אמת לגמ' שם דכיוון דטעם החיוב דטף
הוא ליתן שכר למביאיהם לכן אפילו קטן כזה לכשיגדל
יהי' פטור, כגון חילגר וכיו"ב, ג"כ מחוייבים להביאו
בקטנותו, וכן מסיק במנ"ח הנ"ל, אבל הטו"א בגמ' שם כ' דקטן
שאין לו קרקע אל"צ להביאו, ומבואר מדבריו דקטן לכשיגדל
יהי' פטור ה"ז פטורים מלהביאו אף בקטנותו, (כמובא בשפ"א
כו' הנ"ל), ולכ' דברי הטו"א צ"ב, דכיון דגדר החיוב בטף
הוא ליתן שכר למביאיהם מה נוגע מה שלכשיגדל יהי' פטור?

ויל"ל בדא"פ מהנה בהך דינא דטף מחוייבים לבא ליתן
שכר למביאיהם אפ"ל בשני אופנים, א) ליתן שכר למביאיהם
הוא גדר המצוה, או ב) ליתן שכר למביאיהם הוא הסבה,
לאופן וגדר המצוה, דהיינו הטעם המצוה היא פעולת ההבאה.
והסבה שפעולת ההבאה היא מצוה הוא ליתן שכר כו', או
שהמצוה והענין בזה הוא גם מצד ובהנפעל, דהנה בהחיוב
לבא להקהל ל' ישנם שני ענינים א) חובת גברא ללכת שם,
האנשים ללמוד והנשים לשמוע וכו', ב) כיון שמצות הקהל הוא
על כל העם לכן יש חיוב על כאו"א לבא בכדי שעי"ז יהיו כל
העם מקוהלים שם, והבן.

ועד"ז בחיוב הטף ל"ל בשני אופנים (או שניהם יחד),
א) חובת גברא להביא הטף אתו, והטעם ליתן שכר למביאיהם.
ב) גדר החיוב - שכל העם יהיו מקוהלים שם - כוללת גם
הטף, ולכן צריכים גם הטף להיות שם, והטעם שגדר המצוה
(שכל העם יהיו מקוהלים שם) הוא שגם הטף נכללים הוא בכדי
ליתן שכר למביאיהם, אבל זהו הסבה לגדר ואופן המצוה.

והנה לפי אופן הא' שהוא חובת גברא להביא הקטנים מובן לכ' דאין לחלק בין קטן א' לקטן שני ולאידך לאופן הב' דחייב הוא בכדי שיהי' ה"הקהל" בשלימות. אז י"ל ומסתבר דקטן לכשיגדל יהי' פטור אינו במצוה הזו כלל וק"ל.*

ולכ' יש בזה עוד נ"מ להל', דהנה התוס' בחגיגה שם ד"ה כדי ליתן שכר למביאייהם כת' "וע"ז סמכו להביא קטנים בבניה"כ", דהנה לפי האופן הא' שמטעם ליתן שכר כו'. ישנה חובת גברא על האב להביא הטף מובן לכ' דע"ז בבניה"כ, אבל אם הסברא דליתן שכר וכו' הוא רק הסבה לגדר ואופן החיוב, אז יש לדון בזה שיבא לכ', דמנ"ל דאי"ז דין פרטי ומיוחד רק בהקהל, ואף אם אפשר למילף מינ'י הנה אפשר ללמוד מינ'י באו"א קצת, - דכמו שבהקהל מצינו דקטן שמצ"ע שייך לתוכן הענין (מאיזה סיבה שתהי') ישנה אצלו הענין דליתן שכר למביאייהם, ע"ז בבניה"כ הנה קטן שמצ"ע ראוי לבא ושייך לזה כו', אז ישנו אצלו (ג"כ) הענין דליתן שכר למביאייהם בזה, וק"ל ואכמ"ל.

והנה לפי אופן הא' שהוא חובת גברא להביא הטף בכדי ליתן שכר למביאייהם מובן לכ' דאין לחלק בין קטן א' לשני, וא"כ החיוב הוא מיד כשנולד, אבל לפי אופן הב' דהחיוב הוא מצד הקטן מובן לכ' דדוקא קטן שראוי לכך מצ"ע מכל הצדדים, ישנה אצלו מצוה זו, ובכל אופן, מובן לכ' דמיד כשנולד, למשך תקופה מסוימת אין תינוק זה נק' ראוי לכ"ז (שאו"ל בזה גם לפי אופן הא' יהי' פטור, מחשש סכנה וכדומה, אבל לאופן הב' אין הפי' שפטור אלא דכיוון דאינו ראוי ליכא חיוב מלכתחילה כל עיקר, והבן.).

וי"ל דבזה תלוי מחלוקת הרמב"ן בעמ'י' והמנ"ח דלדעת הרמב"ן גדר החיוב בטף הוא כאופן הב' ולכן הוא רק לכשיהי' הקטן ראוי וכו' אבל להמנ"ח הוא כאופן הא' ולכן הוא מיד כשנולד,

וי"ל דעפ"ז מובן ג"כ מה דהרמב"ן לא כ' שיעור, דלדעת הרמב"ן אין שום שיעור בזה, אלא כל יקטן בזמן שיהי' ראוי לבא אז ממילא חל החיוב על הוריו להביאו, וק"ל.

(* ועיין בלקו"ש ש"ח"ט שיחה ג' לחג הסוכות בגדרו הטעם דליתן שכר למביאייהם המערכת

ועפ"ז מובן מה שהק' הצע"ג על המנ"ח, לפי שיטתו שכי' שהחלוב הוא מיד כשנולד (שכנ"ל י"ל שלשיטתו - בענין קטן שיהי' פטור לכשיגדל - אכ"ל). וי"ל דדעת הירושלמי הוא כפלי' הראשון ברמב"ן ובאוה"ח, הלינו קטן סמוך לחינוך, ושגם בקטן החלוב קשור עם הילמדו וישמעו של הקטן והבן, ועצ"ע בכ"ז.

הת' ש.ז. גרונר

שִׁלְחוֹת

ה. בהתוועדות ש"פ בראשית מבה"ח מר-חשון, בשיחה ב' שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א, מהו השייכות מההפטורה "מחר חדש" לשבת.

א) ההפטרה צריכה להיות מעין הפרשה או מענינא דיומא כהפטרת ימי המועדים, ולכאור' בנוגע להפטורה ד"מחר תדש" - הרי כל אריכות הסיפור אודות יהונתן ודוד (מלבד ב' התיבות ד"מחר חדש") אינו שייך לתוכן הענין דערב ר"ח.

ב) ועאכו"כ שאין זה שייך לער"ח שחל בשבת, שהרי מפשטות הסיפור אודות היציאה לשדה וזריקת החצים כו'. מוכח, שמאורע זה הי' בער"ח שחל בחול ולא בשבת, שכן ביום השבת נמצאים בבית-הכנסת ובית-המדרש, בביתו, כשמקיים מצות עונג שבת, או במקום שמקהילים קהילות כדי לדרוש ברבים ביום השבת (כתקנת משה רבינו), אבל בשדה (ובפרט בנוגע לזריקת חצים כו') אין ליהודי מה לעשות ביום השבת. (ע"כ מלשון הנחות בלה"ק).

ולכאור' אפ"ל על שאלה ב', שאומר מוכח - שהי' המאורע בחול ולא בשבת, זה לאו דווקא, דהרי מאורע זה הי' קשור עם סכנת נפשות, כמובן בפשטות, דהא לפני"ז בפרק כ' פסוק ה' כתוב "...ואנכי ישב אשב עם המלך לאכול" ומפרש רש"י וז"ל "לשון הווה הוא ואנכי רגיל לישב עם המלך תמיד לאכול סמוך לו". עכ"ל. אשר ע"כ היות ומחר חדש ולא אבוא, וכמו שאומר רש"י בפסוק בדיבור שלפני"ז "...וכל אוכלי שולחן המלך אין נמנע איש מלבוא ביו"ט אל הלחם", ולכן דוד שהי' תמיד שם לא ידע עכשיו אם צריך להיחבא מפני שאול. או לא, (ויכול לבוא על המלך לסעודה, בר"ח זה או עכ"פ להמשיך לבוא בעתיד), דהרי יהונתן אמר לדוד שאין אביו רוצה להרגו כמש"כ "ויאמר לו הלילה לא תמות וכו'".

ומפרש הרד"ק והרלב"ג מנין ה' יהונתן בטוח כן. משם משום ששאל נשבע "ח' ה' אם יומת". ומה שהטיל החנית אח"כ, ושלו לביתו לשמר ולהמיתו וכו', ה' מפני רוח רעה שהיתה מבעתת אותו וזה רק ה' לעתים כמש"כ "וה' בהיות עליך רוח אלוקים רעה אל שאול". ולכן עכשיו ה' דוד צריך לידע מהו מהלך רוחו של שאול אם רק מפני הרוח רעה, או שתמיד גם בהיותו בדעתו השלם רצה להרגו, ולכן בסעודת ר"ח כשיה' בדעתו השלם יראה מה יאמר, בעת יפקד מושב דוד. ובמילא כל זה ה' קשור עם סכנת נפשות ובמילא מובן שאין שום סתירה ממה שהלכו לשדה בשבת, דהא "מפקחין על עסקי צבור בשבת" ועאכו"כ בענין סכנת נפשות, כנ"ל שה' צריך דוד לידע אם להחבא או לא.

ובפרט שלא ה' כרוך עם חלול שבת בפועל דהא זריקת החצים ה' רק ביום השני דר"ח. ורק נדברו שניהם בשבת בשדה, שזה רק איסור של "ודבר דבר"

ואי"ל שמצד זה לבד היו צריכין לדחות הפגישה ליום אחר והיות שלא דחו מובן שלא ה' שבת, משום כמו שכתבתי לעיל מרש"י שבסעודת ר"ח איש לא ה' נפקד לכן אז דוקא ישאל שאול על דוד.

ועוד וזה עיקר שכל רגע של חוסר ידיעה אם שאול מתנכל באמת להרגו יכול לגרום לחסרון זהירות ויבוא לידי סכנת נפשות ולכן נתדברו ביניהם אפ"ל בשבת; ואין הוכחה מהמאורע דהיות שה' בשדה לא יכול להיות שה' שבת, משום הטעם דאין ליהודי מה לעשות ביום השבת בשדה.

הת' ברוך מרדכי זלצמן
- תלמיד בישיבה -

1. בנוגע לשאלה שנשאלה בהתוועדות דש"פ בראשית בדעת ר' יהושע שבניסן נברא העולם א"כ מדוע לא עושים זכר לזה בניסן, ועכ"פ באתר' דר"י, שלא נזכר באיזהו מקומן על עשית זכר לבריאת העולם בניסן?

ואולי אפשר' הביאור בזה - ע"פ הכלל ד-"לא תתגודדו" (יבמות יג, ב). שלא יעשו אגודות אגודות, ע"כ ביטל ר"י דעתו בפני ר"א.

אלא שר"י לא ביטל דעתו לגמרי דהלא בפרט א' עכ"פ
מצינו כשיטת ר"י והוא בנוגע לברכת החמה בחודש ניסן
ולא בחודש תשרי למרות ששאר ענינים שהם זכר לבריאת
העולם עושים בתשרי.

ואפש"ל שאין זה סותר לכלל דלא תתגודדו מאחר שברכת
החמה הו"ע שמדי כ"ח שנה, וע"כ אין מוכח שיש אגודות
אגודות, משא"כ רוב הענינים שהם לזכר בריאת העולם עושים
בתשרי דוקא, כיון שהם מדי שנה בשנה.

ובדוגמת מה שנתבאר בהתוועדות ב' דש"פ בראשית המשך
לשמח"ת ה'תשמ"ה (התוועדויות בלה"ק ע' 473) - בנוגע
למחלוקת בין הרס"ג לבן מאיר אודות הקביעות דחג הפסח
בשנת ד' אלפים תרפ"ב, אם ביום א' או ביום ג'.

ולמרות שלבן מאיר שה' באה"ק (והרס"ג ה' בבבל) - היתו
קבלה בידו, מ"מ ביטל דעתו בפני הרס"ג מהטעם דלא תתגודדו.

ועד"ז כמובא (שם) בנוגע למחלוקת בין חכמי צפת,
למהרלב"ח וחכמי ירושלים בענין חידוש הסמיכה, דחכמי
צפת ביטלו דעתם מאחר שראו שמהרלב"ח עומד בתוקף על דעתו,
וזהו כדי שלא יבואו לידי מחלוקת.

ועד"ז בנידון' אואפש"ל דמאחר שנתפשט דעתו של
ר"א שר"ה הוא בתשרי, ע"כ כדי שלא יהיו אגודות אגודות
לא עושים זכר לר"ה לדעת ר"י ואפ"ל הוא עצמו לא עשה
זכר וק"ל.

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ז. במה שנתבאר בהתוועדות דשבת בראשית אודות פלוגת
ר"א ור' יהושע אם בתשרי נברא העולם או בניסן נברא העולם
ושהלכה כר' יהושע דבניסן נברא העולם (הנחה בלה"ק ס"י)
יש להעיר מהלבוש או"ח ס' תקפ"א סעי' א' שכתב דקימ"ל
דבתשרי נברא העולם, (מובא במג"א ריש ס' תקצ"ב), ובשדה

חמד (מערכת ב' כלל ק"כ) הביא מקונטרס יפה תלמוד דאף דהר"ן והתוס' פסקו כר' יהושע מ"מ פסק הלבוש כר"א ותנא דמסייע לו הוא רבינו סעדיא, שביאר אחד מהטעמים דתק"ש בר"ה הוא משום דאז הוא תחילת בריאה שבו ברא הקב"ה את העולם, וכן מבואר בס' הפרדס לרש"י (הל' ר"ה) וכן בשבולי הלקט סוף סי' ר"צ, וכ"כ בעיון יעקב ריש ר"ה עי"ש עוד. ויש להוסיף דכן הוא גם בס' המנהיג הל' ר"ה סי' כ"ג, וכן הרמב"ן בדרשה לר"ה, ועי' גם ריטב"א ר"ה כז, א, דהילכתא כר"א, ועי' גם בשו"ת מהרלב"ח סי' קמ"ג וז"ל: והנה בין שני אלה הדיעות עוד היום אין לנו ראי' מכרעת כלל לומר הילכתא כמאן, והנראה שאנו סומכים היום על דעת האומר שנברא בתשרי, עכ"ל.

ובמה דהובא טעמו של הר"ן דגם לפי ר' יהושע הוה יום הדין בר"ה כיון שהוא בסמיכות ליוה"כ, ועי' בגליון הקודם סי' ב' שהובאו בזה עוד טעמים מהאבודרהם, יש להוסיף בזה גם מ"ש המאירי (ר"ה טז, א) וז"ל: וסיבת בחירת זה הזמן נודע למבינים, ואחת מן הסיבות מתוך שהוא זמן הבעיטה וזמן התגאות האדם על אסיפת גרניו ועל הכנסת הטוב באוצרותיו, ה"ל מחמת דרכי הדת לעוררו ולהבינו לבל יקשה ערפו, וכל עוד אשר יגדל טובו ירך לבבו מפני פחד ה' ומהדר גאונו, עכ"ל. וטעם זה מובן מתאים גם לפי ר' יהושע.

* * *

ב) ובנוגע לגוף השאלה ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א דכיצד יתכן דלדעת ר' יהושע (ולהלכה) לא יעשו שום ענין מיוחד בקשר להתחלת בריאת העולם בחודש ניסן (הנחה בלה"ק שם בארוכה).

יש להעיר דכן הקשה גם החתם סופר בדרשותיו ח"ב ז"ך אלול תקס"ו (דף שני"ה טור ג') ומובא בחתם סופר השלם ר"ה כז, א. ותוכן תירוצו הוא דבעירובין יג. ב. איתא ב' שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אמרו נח לו לאדם שלא נברא משנברא, והללו אמרו נח לו לאדם שנברא, ונמנו וגמרו נח שלא נברא והשתא שנברא יפשפש במעשיו, ומקשה דלפי סידור הש"ס משמע ודאי דב"ש סב"ל דנח שלא

נברא, וקיימ"ל בעלמא דתלמיד ב"ה היו מרובים משל ב"ש, א"כ איך נמנו וגמרו דמשמע שעמדו למנין ונגמר ההלכה כב"ש הלא תלמיד ב"ה היו מרובין? ומבאר דדעת ב"ה דנח שנברא הוא רק בישראל הנקרא "אדם", אבל ב"ש סב"ל דגם בישראל נוח שלא נברא כי עלולים לחטוא, אלא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו וע"י התשובה נח שנברא, והנה בשנה הראשונה למחלקותם כשהגיעו ימי תשרי וראו הרבה מתלמידי ב"ה שהם צריכים לתשובה ולכפרה, מ"מ לא חזרו משיטתם כי העבירה פ"א לצדיק אין רע כ"כ, אבל כשהגיע תשרי של שנה שני' וחזרו ונכשלו וצריכין תשובה, אז ראו ב"ה להטות סברתם לב"ש דנח שלא נברא, וזהו הטעם דלא אמרינן בניסן זה היום תחלת מעשיך (ואפ"ל דאין עושים מזה יו"ט וכו'), כיון שחזרו ב"ה להורות כב"ש דנוח לו שלא נברא אם לא פישפש במעשיו, נמצא דאין לשבח הקב"ה על בריאת ניסן, אלא על בריאת תשרי שהוא זמן התשובה והוא העיקר. וזהו גם הענין דב' שנים ומחצה, כי כשהגיע חודש ניסן בשנה הב' ועמדו למנין אם לומר אז זה היום תחילת מעשיך כו' אז ראו דחזרו בה ואמרו כב"ש, עיל"ש בארוכה.

היוצא מדבריו דהטעם דאין עושים שום יו"ט וכו' בחודש ניסן לר' יהושע הוא משום דפסקינן דנח לו לאדם שלא נברא, אלא דהשתא שנברא יפשפש במעשיו, נמצא דהשבח הוא רק בחודש תשרי דאז הוא זמן של תשובה.

* * *

ג) בהשאלה בנוגע להפטורה ד"מחר חודש" דהפטורה צריך להיות מעין הפרשה או מענינא דיומא, ולכאורה בהפטורה דמחר חודש הרי כל האריכות הסיפור אודות יהונתן ודוד מלבד התיבות "מחר חודש" אינו שייך לתוכן הענין דערב ר"ח? (הנחה בלה"ק ס"ח).

לכאורה י"ל בזה דהלא הטור ס' ת"ט הביא ראי' מכאן דמצוה להרבות בסעודת ר"ח כמ"ש: "כי זבח משפחה לנו", וכן כתב הרוקח ס' רכ"ח עיל"ש, ומשמע דכן היו עושים בכלל באופן של זבח משפחה, וראה ספורנו במדבר כח, יא: "הנה יום ראש חודש ה' מנהג ישראל שהי' ליום קודש בצד מה", נמצא דמהפטורה זו למידין אודות ההנהגה

בראש חודש וכו' לכן מפטירין פ' זו בער"ח בכדי לדעת מקודם אודות הנהגת ר"ח כיון שהוא סמוך ממש לר"ח, (ובפרט לפי מה שנת' בשיחת ש"פ בחוקותי תשמ"ו, וכן בש"פ במדבר מבה"ח וער"ח סיון, דשבת ערב רה אחר חצות יש לו שיכות מיוחדת לר"ח דאין אומרים צ"צ וגם אם יתפלל ערבית של מוצאי שבת כשבת צ"ל יעלה ויבוא, נמצא דאז יש שיכות מיוחדת לר"ח, ונוגע להודיע הנהגת ר"ח).

* * *

(ד) כמה שנתבאר שהענין דב' ימים ר"ח הי' גם בזמן הבית כפי שמצינו בעזרא בנוגע לר"ה, ועד"ז בהפטורה דמחר חודש "ויהי ממחרת החודש השני", (הנחה בלה"ק ס"ה).

יש להעיר מהשקו"ט שמצינו בזה דהשלטי גבורים בסוף פ"ג דר"ה כתב דבזה"ז אנו נוהגים לעשות ר"ח מלא ב' ימים כו' ובימל"ם הראשונים לא היו עושים כן עיי"ש. וכן נראה שיטת רש"י בב"מ נט, ב, במחלוקת של תנור עכנאי, שמהוא מעשה של המחלוקת ר"א וחכמים לא היתה אשתו של ר"א שהיא אחותו של ר"ג מנחת ר"א ליפול על פניו, רק שיום אחד ר"ח הי' ונחלף לה בין מלא לחסר והיא לא שמרה את ר"א ולכך נפל ר"א על פניו, ופירש"י סבורה היתה שיהא החודש חסר וקבוע ביום ל' ולא יפול ביום החודש על פניו והי' מלא ולא נקבע עד יום ל"א ולא נזהרה בו ביום ל' ונפל על פניו, וקשה דאם החודש הי' באמת מלא אי"כ יום ל' וגם יום ל"א הם ר"ח ומדוע באמת נפל ר"א על פניו ביום ל'? וביאר המהרש"א שם ששיטת רש"י דבזמן שהיו מקדשים עפ"י הראי' אין דין של ב' ימים של ר"ח ובזמן הראי' אם החודש היוצא הוא מלא אז יום ל' אין לו דין ר"ח ולכן נפל ר"א על פניו ביום ל' עיי"ש עוד במדרש"א דפ"י באופ"א.

אבל עי' בתשב"ץ ח"א סי' קנ"ג ובשבלי הלקט סי' קס"ח דסב"ל שתמיד עשו ב' ימים ר"ח אף שהיו מקדשים עפ"י הראי' וראייתו הוא (כמבואר בהשיחה) דיום המחרת נקרא ממחרת החודש השני, הרי שהיו ב' ימים ר"ח, ועי' גם בתשב"ץ ח"ג סי' רמ"ד, ועי' באור גדול סי' נ"ח אות י"א שדחה הראי' מהך דשאל ודוד, דלא איירי בר"ח אלא בסעודת העיבור שצריכים לעשות ביום ל' בעוד יום, וא"כ התחילו הסעודה ביום ל', וסוף הסעודה או סעודה שני' הי' ביום ל"א, אבל לא הי' ב' ימים ר"ח, ועי' גם בצפע"נ הלי' קדה"ח

פ"ג ה"ז דהך פסוק דשאל קאי אסעודת העיבור והשני' היתה סעודת ר"ח, ועי' גם כתפארת ישראל בהקדמתו "שבילי דרקיע" שמביא ראי' מהך דשאל ודוד שהיו ב' ימים ראש חודש, ועי' גם בפרדס יוסף ויקרא ע' רפ"ד, ובס' המועדים בהלכה ע' קמ"ב. ועי' גם בס' דורות הראשונים (תקופת המקרא) ע' 45.

* * *

(ה) בהמבואר בלקו"ש דחגה"ס לשיטת הרמב"ם דשינה לא הוה קיום מצות סוכה רק שאסור לישן חוץ לסוכה, וגם לאדה"ז דגם שינה היא מצוה מ"מ ה"ה נטפל לאכילה, והטעם הוא כהא דמבואר בעירובין (עג, א) דעיקר דירה של אדם הוא מקום פיתא ולא מקום לינה עילי"ש.

יש להעיר במ"ש בס' לקט יושר (מתלמידו של התה"ד) וז"ל: ואינו ישן בערב סוכות בצהרים כדי שיוכל לישון לתיאבון בלילה, כי בסוכה השינה קובע עיקר הדירה, עכ"ל. (מובא בקובץ אורייתא תשרי תשמ"ג, ע' סה), וצריך להבין בטעמו מ"ש שהשינה קובע עיקר הדירה, כיון דפסקינן לגבי עירובין דמקום פיתא עיקר כנ"ל (רמבם ריש פ"ד דהל' עירובין ובטוש"ע או"ח סי' ש"ע).

* * *

(ו) בלקו"ש דשבת זו (סעי' ז') נתבאר דאף דב"עליונים" הענין דמבול הוא עילוי גדול מ"מ נשבע הקב"ה שלא יהי' עוד מבול לשחת הארץ, כיון דהכוונה היא שהעולם במציאותו יהי' כלי לכל הענינים הכי נעלים, וכיון שהכח לזה כבר ניתן בעולם ע"י המבול שוב אין צורך לבטל מציאות העולם וכו' עילי"ש.

ושאלני א' דמ"מ מהו הצורך בזה לשבועה, דכשלמא לפי פשוט הענינים מובן דאף אם יהי' צורך למבול, מ"מ כיון שהוא השחתת העולם הי' צורך לשבועה, דאעפ"כ לא יהי' עוד מבול, אבל לפי הנ"ל הרי ענין המבול הוא עילוי וכו' אלא דאין עוד שום צורך לזה, למה צריכים לשבועה?

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ח. בשיחת יום שמח"ת ש.ז., שזכינו והוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, בסוס"ז כותב בענין הקמת בתי חב"ד "ובחנוני נא בזאת": "וע"ז כ' בהערה 29 וזלה"ק י"ל' הכתוב - מלאכי ג' י'. ולהעיר מתענית ט, א - בנוגע למעשר, וכן בצדקה, כפס"ד ברור בשו"ע יור"ד סו"ס רמ"ז - סימן ראשון בהל' צדקה, וי"ל עד"ז בנדו"ד - צדקה רוחנית". עכלה"ק.

ולכ' צלה"ב 1) הרמ"א ביור"ד סי' רמ"ז (בהמשך למ"ש שצדקה מעשרת) כ' וז"ל ואסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה שנא' ובחנוני נא בזאת וגו' וי"א דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות הקב"ה אבל לא בשאר צדקה ע"כ. וא"כ לכ' אי"מ איך כ' שהוא פס"ד ברור בשו"ע כשברמ"א מובא בזה מחלוקת (ועי' יתירה מזו בפתחי תשובה ובגליון מהרש"א שם, שכתבו דאפילו בה"מעשר" (כספים) דעלה קאי הרמ"א אסור לנסות)?

ובפרט שהשיטה ש"ובחנוני נא" הוא רק במעשר ולא בצדקה הוא דעת הב"י (וכמצויין שם), - המחבר של השו"ע?

2) להדעה ש"ובחנוני נא בזאת" הוא לא רק במעשר אלא גם בצדקה - דלכ' אי"מ, דהרי בגמ' תענית שם משמע דמזיבור רק במעשר - כותב בדרישה לטור שם שני פירושים: א) צדקה היא באה ממעשר וכו', ב) אין טעם לחלק, ע"ש.

ולכאורה ממ"נ, אי נימא כפלי' הב', לכ' פשוט דעד"ז בצדקה רוחנית, דהרי גם בזה אין טעם לחלק.

(ולכ' עד"ז ג"כ לפימ"ש המהרש"א בחדא"ג דהטעם הוא מפני שבזה יבא האדם לנסיון טפי שיאמר האיך אחסר ממונו וכו' (ועד"ז מבואר בערוה"ש יור"ד שם סעי' ו', וע"ש שהביא פ"י הב' שבדרישה) דלכ' פשוט דסברא זו שייכת ג"כ בצדקה רוחנית, וק"ל).

וא"כ מהו הל' "וי"ל עד"ז בנידו"ד", הרי לפי' הב', בנוגע להדין דבחנוני נא בזאת כולם ענין א' ומאותו סבה דאין טעם לחלק. (ואואפ"ל דזהו הכוונה במ"ש וי"ל - הלינו לפי' הב' בדרישה, ועצ"ע)?

ולאידיך לפי' האי' לכ' צ"ע מהו הדמיון לצדקה רוחנית, דאיזה ענין של מעשר ישנה בצדקה רוחנית (אבל להעיר ממכ' כ"ק אדמו"ר שליט"א (בקשר עם בנין ישיבת תו"ת המרכזית) מער"ש ה'תשכ"ג (הודפסה בלקו"ש ח"ג ע' 175) דגם בצדקה רוחנית ישנה הענין דמעשר ו-במילא- הענין ד"עשר בשביל שתעשר", ואכ"מ)?

3) ובכללות לכ' אי"מ מהו הדמיון לנידו"ד מהדין המובא בשו"ע, הרי שם הדין ד"ובחנוני" הוא דוקא בנוגע למה שיתעשר דוקא, וכמובא בפתחי תשובה שם מספר משנת חכמים שהוא דוקא ע"מ שיתעשר ולא ע"מ שיחיל בנו וכיו"ב, וא"כ מהו הדמיון לנידו"ד שמדובר בנוגע להצלחת הפעולה (דלכ' בפשטות ה"יתעשר" שע"י צדקה רוחנית הוא מה ש"נעשים לבו ומוחו זכים אלף פעמים ככה" (וכ"מ קצת במכ' הנ"ל ע"ש), אבל אולי י"ל דבה"יתעשר" שע"י צדקה רוחנית נכלל ג"כ שהצדקה תצליח ותפעול פעולתה (משא"כ בצדקה גשמית דזהו בדרך ממילא, ולהעיר מענין דומה לזה בצדקה גשמית - מאחז"ל סופ"א דב"ק "הכשילן בבנ"א שאינם מהוגנים שלא יקבלו עליהם שכר") ועצ"ע ואכ"מ)?

והנה בפרישה לטור שם, ועוד כתבו שמה שכאן מותר לנסות הוא לפי שאין כאן נסיון, "שבודאי הקב"ה מעשיר אתו ע"ש (ולכ' אי"מ מה בכך, הרי סוכ"ס בשעת מעשה ניסה את הקב"ה? ולכ' צ"ל דהפ"ל הוא דזה לא איכפת לו דכיון דבוודאי הקב"ה מעשיר אתו לכן בזה ברור שע"י הנסיון יתוסף אצלו עוד יותר באמונתו וכו' וק"ל), ועפ"ז מובל לכ' דבהדין של "ובחנוני נא בזאת", נכללים שני ענינים מחודשים דלא מצינו בשאר מצוות א) הדין שמותר לנסות את הקב"ה אף שבשאר המצוות אסור, ב) ענין הוודאות שיקויים המבוקש - בנידו"ד ה"יתעשר", יותר מבשאר המצוות.

וי"ל - ולכ' כך מסתבר בפשטות - דכוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהשחה הוא לענין השנ"י שב"ובחנוני נא בזאת", דענין הראשון אינו שילך כ"כ לנידו"ד דלמאי נ"מ, אלא הכוונה בהשחה בפשטות הוא הבטחה לוודאות הענין. ועפ"ז אולי י"ל (אבל דוחק קצת) דבנוגע לענין זה אכן ישנה פס"ד ברור בשו"ע סוסרמ"ז, והוא מ"ש שם הרמ"א בסתם, בלי שום מחלוקת, ש"והיא מעשרת". ועפ"ז מובן ג"כ לכ' מה שמדמה לזה נידו"ד - צדקה רוחנית, דאף דהדין והל' שמותר לנסות הוא דוקא באופן מסויים כנ"ל, אבל כללות ענין הוודאות אפשר לדמות גם לנידונים דומים, ובנידו"ד - הוודאות שהצדקה רוחנית תפעול פעולתה והבן, ועוד יש להעיר במ"ז, ואיכ"מ.

הת' ע. ג. וגנר
- תלמיד בישיבה -

ט. בגליון דשמח"ת הק' הרב א.י.ב. גערליצקי דכיוון
 דהצפע"נ מבאר דעת הרמב"ם דמשום הך דין דעירובין דעיקר
 דירה של אדם הוא מקום פיתא לכן אין קיום מצוה ע"י שינה
 ורק איסור לישן חוץ לסוכה א"כ מהו טעמו של אדה"ז וכו'
 דס"ל דבאמת יש קיום מצוה בסוכה ע"י שינה וכו' וע"ש מה
 שביאר בזה.

ואולי י"ל דפלוגתתם תלוי' במחלוקת ידוע בין המנ"ח
 והגרש"ש, דהנה במנ"ח מצוה שכ"ה כ' על מה שהק' תוס' דלמה
 לי הפסוק דלך בסוכה למעוטי גזולה תיפוק לי' דהו"ל מהב"ע?
 ומבאר ע"ז המנ"ח דיש שני מיני מצוות, - מצוה חיובית ומצוה
 קיומית כמו צצית, וסוכה בשאר הימים שאין חיוב בהם אלא
 דאסור ללבוש ד' כנפות בלא צצית, ולאכול חוץ לסוכה, והנה
 מצוה הבא בעבירה רק פועל שאינו מקיים המצוה אבל לא נימא
 משו"ז שאי"ז סוכה כך שיהא נחשב כאוכל חוץ לסוכה וע"ז
 לומדים מלך שאי"ז סוכה והוא כאוכל חוץ לסוכה עכת"ד.

ובשערי ישר שער ג' פ"ט השיג עליו מתרי טעמים וטעם
 השני הוא דבמצות סוכה כוונת המצוה הוא שיאכל בסוכה וכשאינו
 אוכל ליכא חיוב ישיבה בסוכה ואז ליכא מצות סוכה והיינו
 דכשאינן המצוה אין מציאות דסוכה לכן לא שייך לומר דלא
 עבר האיסור כשאינו מקיים המצוה דכיון דלא קיים המצוה אין
 כאן סוכה והבן, ע"ש.

והנה הצ"פ כ' שהחילוק בין אכילה לשינה הוא דבאכילה
 הוא מקיים מצוה אבל בשינה הוא רק איסור לישון חוץ לסוכה,
 כמובא בהשיחה.

ולכ' זהו דלא כסברת השערי ישר שלדעתו לא שייך
 מציאות שאינו עובר על איסור כשאינן קיום מצוה.

ועפ"ז אול י"ל דדעת אדה"ז הוא כסברת השע"י דמציאות
 הסוכה הוא מצות סוכה ולא שייך הא בלא הא ולכן צ"ל דגם
 שינה הוא מצוה דאל"כ א"ל שאינו עובר האיסור משא"כ הרמב"ם
 הוא כסברת המנ"ח דישנה מציאות וחפצא דסוכה גם בלא קיום
 המצוה, ועצ"ע בכ"ז.

הת' א. יעקבי
 - תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

י. בפרש"י פרק ו' פסוק ח' בד"ה בדורותיו מסביר רש"י בדורותיו הפי' הוא שמכ"ש בדורות צדיקים הי' צדיק יותר או שדוקא לגבי דורו הי' צדיק משא"כ אם הי' בדורו של אברהם.

ובד"ה את האלקים מסביר רש"י דאברהם לא הי' צריך סעד משא"כ נח דהיינו לפי פירוש השני שלגבי דורו הי' צדיק אבל לגבי אברהם אינו נחשב (ולכן צריך סעד, אבל לפי פי' הראשון שהי' צדיק כ"כ שאפ"ל בדורותיו הי' צדיק לכאורה הוא לא גרוע מאברהם).

ואח"כ בפרק ז' פסוק ז' בד"ה מפני מי המכול אומר רש"י שנח מקטני אמנה הי' מאמין ואינו מאמין שיבא המכול דהיינו שהי' מקטני אמנה הי' מאמין ואינו מאמין שיבא המכול דהיינו שהי' מקטני אמנה והיינו לכאורה לפי פי' השני דוקא דרק לגבי דורו הי' צדיק ובאמת לא הי' כ"כ צדיק.

וצריך להבין למה מחליף רש"י פעם כמו פי' זה ופעם כמו פי' השני.

הת' דובער לבדטוב
- תלמיד בישיבה -

יא. פרק ז' פסוק י"א - רש"י ד"ה ותמלא הארץ חמס - גזל, לכאו' צריך להבין למה העתיק רש"י גם תיבת "ותמלא הארץ" אף שמפרש רק פירושו של תיבת חמס.

התמילים: דוד לייב חייקין
שמעי' שמוטקין
- תלמידים במתיבתא -

יב. פ' נח ו' פ' י"ב וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כל השחית כל בשר את דרכו. . . כל השחית כל בשר ומפרש רש"י אפי' בהמה חי' ועוף נזקקין לשאינן מינן עד כאן.

ומשמע מזה שהשחתת בהמה חי' ועוף הוסיף רוגזה על ה' להשחית את העולם.

ולכאורה צריך להבין איך שייך השחתת דרך אצל בהמה וכו' ושזה יוסיף רוגזה אצל הקב"ה הרי א) אינם בעלי דעה ובחירה ואין אצלם הענין של מוח שליט על הלב להתנהג באופן זה או אחר אלא לפי הטבע שלהם (מדות ולא מוחין).

ומה הם יודעים להזקק למינם כן ושלא למינם לא?

(ב) אצל ישראל ולהבדיל גוים יש מצות לכל אחד לפי ענינו שזהו מסוג האדם אבל האם היל' ושייך ויש ציוה ומחיה אצל בעלי חיים?! והאם הם ידעו שזה מותר וזה אסור?
 (ג) ועפ"ז צריך להבין הרלי פלא מכיון שהם בעלי חיים ואין בהם דעה מדוע דוקא אז כל החיות והבהמות השחיתו ועכשיו לא.

על שאלה זו אפשר לתרץ ע"ד מה שרש"י מפרש בפרק ח' פ' י"ט למשפחותיהם קבלו עליהם על מנת לידבק במינך, עד כאן. ולכן אין הם נזקקים לשאינם מינם,

ולכאורה אפשר לשאול מה הפירוש שקבלו הבעלי חיים הרלי אינם בני דיעה.

ואולי אפשר לפרש דהכוונה הוא שהקב"ה הטביע בהם הטבע הזה שיזקקו רק למינם.

הת' משה עזאגורי
 - תות"ל 770 -

יג. בפירש"י ד"ה קץ כל בשר (ו, יג): כ"מ שאתה מוצא זנות וע"א אנדרלמוסיא באה לעולם וכו', עכ"ל.

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש להבן חמש למקרא מהו הפירוש של: "אנדרלמוסיא".

* * *

יד. בפירש"י ד"ה עשה לך תיבת (ו, יד): ...כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה וכו', עכ"ל.

וצריך להבין מאין יודע רש"י מפשטות הכתובים שנח עסק בבנין התיבה ק"כ שנה?*

* * *

טו. בפירש"י ד"ה בכפר (שם): בתיבתו של משה ע"י שהיו

* עיין בלקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' נח שהפלא הוא איך גמר לבנותו בזמן קצר כזו? ומכיון שלשיטת רש"י עשה נח התיבה בעצמו מדכתוב "עשה לך תיבת עצי גופר" - ולשיטת רש"י היל' המצוה בבנין התיבה, ולא שיהי' תיבה מוכנת וכו', (עיין בלקו"ש שם בארוכה), ולפ"ז מובן בפשטות שלא היל' יכול להיות מוכן בזמן פחות דק"כ שנה, ומאידך גיסא: בא המבול לאחר ק"כ שנה, וא"א שהיל' זה יותר מק"כ שנה, כך נראה לומר. המערכת

המים תשים די' בחומר מכפנים וזפת מבחוץ וכו', עכ"ל,
 וצריך להבין הבן חמש למקרא עוד לא למד אודות תיבת
 משה. ואם כן למה צריך רש"י להסבירו כאן החילוק בין תיבת
 משה לתיבת נח.

הרב וו. ראזענבלום
 - תושב השכונה -

טז. פרק ו' פסוק יד - רש"י ד"ה בכפר: "זפת בל' ארמי.
 ומצאנו בגמ' כופר אם בתיבתו של משה ע"י שהיו המים תשים
 די' בחומר מכפנים ועוד וכו'. אבל כאן מפני חוזק המים
 זפתה מבית ומחוץ" לכאו' צ"ל למה הביא רש"י את הקושיא
 וביאור בזה שתיבתו של משה הי' הזפת רק מבחוץ, משא"כ
 בהתיבה, והרי לכאו' לא למד הבן חמש עדיין אודות תיבתו של
 משה, ולמה מוסיף לו רש"י קושיא חדשה.

* * *

ס. פרק ו' פסוק י"ח, רש"י ד"ה והקימותי את בריתי",
 ברית הי' צריך על הפירות שלא ירקבו ויעפרו ושלא יהרגוהו
 רשעים שבדור". לכאו' צ"ל למה מקדים הענין דעיפוש פירות
 להשמירה על נח עצמו, שלכאו' הי' צ"ל בתחילה הענין של שמי
 שמירה על נח עצמו, שבפשטות הוא יותר חשוב.

ואף שכן הוא הסדר בבראשית רבה, מ"מ א) גם שם דורש
 ביאור. ב) הו"ל לרש"י לשנות כבכ"מ, שהוא מובן להבן
 חמש, ובפרט לפי ביאורי של השפתי חכמים שהכרחו של רש"י
 לפרש הוא משום "כאילו אמר והקימותי את בריתי אז ובאת
 אל התיבה", שלכאו' הענין דעיפוש פירות נוגע (בעיקר) לאחר
 כניסתו להתיבה, משא"כ שלא יהרגו בני דורו, נוגע קודם
 כניסתו, (וכמו שמפרש רש"י לקמן) וא"כ זה שצריך להיות הקמת
 ברית בכדי שיכנס לתיבה הוא דוקא בהענין שלא יהרגו בני
 דורו.

ד, ל, ח,
 ו, ש, ש,

ס. בפ' ו' פסוק כ' מצטט רש"י המילים "מהעוף למינהו"
 וכותב: אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם.

וצ"ב דהרי זה עולה גם על המשך הכתוב בנוגע לכל
 החיות ולמה מצטט רש"י מהעוף.

ה, ד, ל,

יח. ו, כב. ויעש נח: זה בנין התבה.

ז, ה, ויעש נח: זה ביאתו לתבה.

וצלה"ב: בפסוק ז' מפרש"י מפני מל המבול: אף נח
מקטני אמנה ה' . . ולא נכנס לתבה עד שדחקהו המים.

הרב לוי גאלדשטיין

- תושב השכונה -

לט. בפרק ז פסוק ז בד"ה נח ובניו כותב רש"י האנשים
לבד והנשים לבד.

וצריך להבין:

א) רש"י כבר כתב את זה (ו, יח) האנשים לבד והנשים
לבד כו'.

ב) יש קצת שינויים בלין שני פסוקים האלה א) כאן
(ז, ז, ז) כותב רש"י (רק) נח ובניו משא"כ שם (ו, יח) כותב
רש"י אתה ובניך ואשתך, לכאורה לומדים כל זה מנח ובניו
וא"כ למה כותב רש"י בד"ה הראשון ואשתך.

ב) למה דוקא כאן מוסיף רש"י מפני שהעולם שרוי
בצער לכאורה ה' ל' לרש"י לכתוב את זה שם (ו, ח) פעם
הראשון שמסביר את זה.

בפרק ח פסוק טז מעתיק רש"י אתה ואשתך וגו' וצ"ל
למה מעתיק רש"י וגו' הלא ברש"י הקודם (ז, ז, ז) לא העתיק
וגו' ויכולים ללמוד שכאן התיר להם תשמיש המטה מ"אתה
ואשתך" בלבד.

יצחק שאנאוויטש

- תלמיד בישיבה -

כ. בפרשתנו עה"פ "ויבא נח . . אל התיבה מפני מל המבול"
(ח, ז) מעתיק רש"י התיבות מפני מל המבול, ומפרש: "אף נח
מקטני אמנה ה' מאמין ואינו מאמין שיבא מל המבול, ולא
נכנס לתיבה עד שדחקהו המים".

וצ"ל בזה:

דהלא לעיל עה"פ בדורותיו (ו, י) פ' רש"י יש
מרבותינו דורשים לשבח, ויש שדורשים לגנאי.

ולמה א"כ כאן מפרש רק הפ' לגנאי. ובפרט שלעיל
הביא הפ' לגנאי כפ' שני?

ה' שאול משה אליטוב

ס. פרק ז פסוק ט בד"ה באו אל נח פירש"י מאליהן, וקשה בדב"ה מהעוף למינהו פירש"י אותן שדבקו כו' ומאליהם באו וכו'. הנה מבואר כבר שם דבאו מאליהן וא"כ למה צריך לחזור כאן על הדברים.

ויל"ל דכאן רוצה רש"י לפרש היתור, לשון דבאו אל נח דהרי כבר כתב בפ' ז' ויבא נח וגו' אל התיבה וגו' מן הבהמה הטהורה וגו' א"כ יודעים דבאו כולם אל התיבה וא"כ מה חידש הכתוב בפ' ט' באו אל נח וע"ז פירש דהחידוש דבאו מאליהן ולא שנח הביא אותם.

ולעיל סמך על הפסוק של כאן, ומשו"ז יומתק לשון הד"ה באו אל נח דלכ' המלים אל נח מיותרות ובזה יבואר דכל עיקר בא להשמיענו שבאו אל נח ולא שנח הביא אותם.

התמומלים: שלום ישעי' דינטש
מאניס הלוי באראש
תלמידים במתיבתא

כא. בפירש"י ד"ה תהום רבה (ז, יא): מדה כנגד מדה הם חטאו ברבה רעת האדם ולקו בתהום רבה.

וכן עד"ז פירש"י בד"ה הבה (יא, ז): מדה כנגד מדה וכו'.

וצריך להבין, בפעשת בראשית בד"ה ערום מכל (ג, א) פירש רש"י וז"ל: לפי ערמתו וגדולתו היתה מפלתו ערום מכל ארור מכל, עכ"ל.

ולמה לא פירש רש"י שם שזה מדה כנגד מדה.

דרך אגב: צריכים להבין, למה אמר רש"י שם: (ערמתו) "וגדולתו", מה שלא נזכר בכתוב.

ה, ו, ר, י

כב. עה"פ ויסגור ה' בעדו (ז, טז) מפרש רש"י ב' פירושים: פ' א) "הגין עליו שלא שברוה הקיף התבה דובים ואריות והיו הורגים בהם". פ' ב) "ופשוטו של מקרא - סגר כנגדו מן המים".

וצ"ל בזה;

א) רש"י בעצמו כותב על פ' ה' שהוא פשוטו של מקרא, והרי זה ענינו של רש"י לפרש פש"מ, ולמה א"כ לא מביא זה כפ' ראשון?

(ב) רש"י מפרש שה' הקיף התיבה בדובים ואריות -
וצ"ל מנין לרש"י כ"ז?

יתירה מזה: מוסף רש"י "והיו הורגים בהם", והלא כדי
שלא יתקרבו לשבור התיבה העיקר הוא לדעת שהיו שומרים שלא
יתקרבו ובעניננו דובים ואריות, ומה נוגע לבן ה' למקרא אם
היו הורגים בהם או לא?

ובנוגע לשאלה מאין ידע שדובים ואריות דוקא הקיפו
התיבה - ה' לכאורה אפשר לתרץ: שהרי "דיבר הכתוב בהווה".

אבל אפשר"ל כן דהלא הקב"ה יכול לענוש את אלו שרצו
לשבור התיבה ע"י שיכה בהם בסנורים כמ"ש גבי לוט?

ואפילו את"ל שזה שונה מהמקרה דלוט - מפני שביתו
של לוט שהי' עשיר בפשטות היה בית של אבנים, ורק דלתו
היתה מעץ, ולכן ע"י שה' היכה בסנורים, נילאו למצא הפתח,
אבל את כותלי הבית לא חשבו לשבור כיון שהי' מאבנים. וע"כ
מובן מדוע שם הועילה מכה זו בסנורים.

משא"כ כאן שכל התיבה היתה עשויה מעצי גופר, א"כ אין
צורך לחפש דוקא הדלת, אפ"ל במקום שלא הי' הדלת יכלו
לשבור, לא הי' אפשר להיות עונש כזה.

אבל מ"מ יכול להיות ע"י נחשים ועקרבים, - ומאין לרש"י
בפשי"מ שהיו ע"י דובים ואריות.

ג) גם צ"ל, רש"י מביא ב' הוכחות שבעדו פ"ל כנגדו.

א' מבראשית, ב' מאיוב, ג' מתהלים ד' משמואל א'.

וע"ז שואל הבן ה' למקרא הפסוק משמואל א' הי' צ"ל
לכאורה לפני איוב, שהרי שמואל הוא בנביאים שלפני כתובים
וצ"ב בכ"ז.

ה, ש, מ, א,

כג. ז, יז. "ויהי המבול ארבעים יום על הארץ".

וא"מ: למה אינו כת' "וארבעים לילה" כמו בפסוקים
שלפני"ז ואם מפני שמספיק בפעם א', למה - לפועל - נשנה
(ז, ד. ואח"כ ז, יב.).

ה, ל, ג,

כד. פרק ז' פסוק כ"א - "ויגוע כל בשר הרמש על הארץ בעוף ובבהמה ובחילי ובכל השרץ השורץ על הארץ וכל האדם" לכאן יוקשה אצל הבן חמש הסדר של הפסוק, שבתחילה הו"ל לומר כל האדם ולאח"כ כל הבהמה; שבפשטות זה ה' עיקר המכוון והסיבה העיקרית להמבול, ואם הפסוק כך מספר סדר הדברים איך שהיו לכאן א) העופות יגועו לאחרונה, מפני שיכולים לפרוח ממקום למקום, ולמעלה מן המים, ב) בפשטות השרצים מתים בתחילה.

ד, ל, ח,
ש, ש,

כה. ח, ב. ויסכרו מעינות: כשנפתחו כתיב כל מעינות וכאן אין כתיב כל לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא וכיו"ב.

ולכאן יש להביא ראיה שלדעת רש"י כן ה' המבול בארץ ישראל.

ה, ל, ג,

כו. קאפיטל ח פסוק ד:

רש"י ד"ה בשבעה עשר יום "מכאן אתה למד שהיתה התיבה משוקעת במים י"א אמה. . . והם היו גבוהים על ההרים חמש עשרה אמה וחסרו מיום אחד בכיון עד אחד באב חמש עשרה אמה לששים יום הרי אמה לד' ימים. . . למדת שהיתה משוקעת י"א אמה במים שעל ראשי ההרים".

ולכאן צ"ל שהרי מעת שנראו ראשי ההרים עד שחרבו פני האדמה לקח ג"כ ששים יום שהרי בראשון באחד לחודש חרבו פני האדמה שלכ' אליעזר זה תשרי. (פסוק י"ג רש"י) והאם ההרים הגבוהים לא היו רק חמש עשרה אמה? אלא שחיסור המים לא ה' כל הזמן באותה המידה, וא"כ מהי הראי' שהחמש עשרה אמה שעל ראשי ההרים נחסרו כל הזמן באותה המדה? ואם לא היתה באותה המדה אזי אין ראיה שהתיבה היתה משוקעת לא אמה, שכל הראי' של רש"י בנוי על היסוד שבכל יום חסרה אותה המדה, וא"כ ה' ד' אמות ליום.

וראיתי ברמב"ן שהוא מקשה זה ומפרש פירוש אחר מפירוש רש"י.

הרב פנחס קארץ
- משפיע בלישבה -

כז. פ' ח' פסוק ז' וישלח את הערב ויצא ושוב עד

לבשת המים ומפרש רש"י פשוטו כמשמעו אבל מדרש אגדה מוכן
הי' העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו שנאמר
והעורבים מביאים לו לחם ובשר:

שמזה משמע שמכיון שהי' מוכן לשליחות אחר לכך לא
עשה שליחות זה.

וצריך להבין א) מה הטעם בזה האם זה בגלל שאין אחד
עושה שני שליחות ע"ד שאין מלאך אחד עושה שני שליחות?

ב) הרי השליחות של העורב של אליהו הוה מאות או
אלף שנים או יותר מזמן נח האם אותו העורב האריך לחיות
כ"כ הרבה זמן?! ואשר עבור זה לא עשה השליחות של נח וגם
כתוב העורבים לשון רבים אשר בטח היו אחרים וא"כ מדוע
לא הי' יכול לקיים שליחותו של נח?

האם הכוונה שמכיון שסוג העורב עשה שליחות מיוחד
לכן אין עורב אחר שמאותו הסוג עושה עוד שליחות?

ה, מ, ע, :

כח. ח, ט, "ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה. .".

וא"מ: הרי זה הי' מקץ מ' יום משבראו ראשי ההרים
והיתכן שלא מצאה שום מקום פנוי לנוח!?

* * *

כט. בפרק ח פסוקים ז-יג מדובר איך שנח שלח את העורב
ואת היונה כו', ולכאור' צריך בלאור דלא מצינו שנח נצטוה
ע"ז וא"כ למה התעסק בזה.

ועוד: הרי סו"ס לא יצא מן התיבה עד שנצטוה מהקב"ה
"יצא מן התיבה גו"י" (ח, טז) וא"כ נמצא שלא הואיל לו כלום.
ואולי יש לתרץ ע"ד מה שפירש"י בפסוק ז, ז, ד"ה מפני
מי המכול "נח מקטני אמנה הי'". וד"ל.

* * *

ל. ח, יג. "...ויסר נח את מכסה התיבה וירא והנה חרבו
פני האדמה".

וצלה"ב: מה זה "מכסה התבה"? אם זהו הגג - אי"מ למה
הוצרך לזה. להסיג הגג, (ובפרט אשר כמובן ופשוט זהו טירחא

גדולה להסיר גג התבה), הרי ה'יכול להסתכל דרך החלון!
או - עכ"פ - דרך הפתח שה' בצד התבה.

ה, ל, ג,

לא פרק ח פסוק י"ח - ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו
אתו לכאן' הרי עתה הותרו בתשמיש כמ"ש ברש"י פסוק ט"ז, ואב
ולמה לא יצא באופן שצוהו ה': נח ואשתו, ובניו ונשי
בניו.

* * *

ל"ב. פרק ח' פסוק כ"ב - למה מעתיק רש"י גם תיבת ישבותו,
אף שמפרש תיבות "לא ישבותו" בכמה דברי המתחיל שלאח"ז, ואב
כוונתו להעתיק כל הפסוק, עדיין קשה, כי ברש"י זה מפרש
רק את הו' תקופות של השנה.

ד, ל, ח,
ש, ש,

ל"ג. פרק ח' פ' כב ד"ה חורף - רש"י מבאר מהו חורף,
ולאחר מכן מוסיף את משך זמן הקור והחציר, מדוע רש"י
מבאר זה בד"ה הנ"ל ולא כל אחד בד"ה שלו, ויותר מכך שהרי
רש"י לניג זה אומר חצי כסלו וטבת וחצי שבט קור ואילו
בד"ה חורף רש"י אומר קור הוא חצי שבט ואדר וחצי ניסן,
מדוע יש ברש"י, וכן מדוע רש"י לא מבאר את ענין זרע
וקציר כמו שפירש א' השאר וכן רש"י ב"ה לא באתו פסוק
מביא ראיה מהגמרא מס' יומא מה הקשר של בח"ל לבן חמש עשרה
לגמרא.

משה הנדי
- תות"ל כפ"ח -

לד. בפירוש"י ד"ה והתכם (ט, ב) : ואימתכם כמו תראו חתת
(איוב ו), עכ"ל.

וצריך להבין :

(א) למה אין רש"י מביא ראיה שוחתכם פירוש ואימתכם
ממה שכתוב בפרשת וישלח (לה, ה) : ויהי חתת אלקים וגו',
ולמה צריך להביא ראיה מאיוב.

(ב) הניקוד תחת "חתת" הכתוב באיוב הוא : חתת (כפתח
תחת החי"ת). והתרגום מתרגם שם : תכרא. וכן על דרך זה פירוש
שם במצודת ציון וז"ל : שבר כמו חתתה קשתותם (ירמ' נ"א).

משא"כ על "חתת" הנאמר בפרשת וישלח מתרגם אונקלוס:
 "דחלא", שפירושו הוא מורא, וכמו שתרגם בפרשתינו על תיבת:
 ומוראכם, "ודחלתכון".

והגם שרש"י באיוב מפרש פירושו של חתת: פחד. מ"מ
 היות שיכולים לפרש תיבה זו גם באופן אחר, דהיינו מלשון
 שבר (וכמו שפירש המצודת ציון והתרגום שם), הוה לי'
 לרש"י, גם מטעם זה להביא ראי' מחתת שנאמר בפרשת וישלח.
 ששם גם להתרגום פירושו מלשון מורא, וכמו שת-גם שם: "ואמת
 "ואמכתון".

ה, ו, ר,

לה. בפרק יו"ד:

מתחיל "ואלה תולדות בני נח שם חם ויפת" ואח"כ
 מונה תחילה תולדות יפת (ולא שם), ואח"כ בני חם, ולבסוף
 - בני שם.

ואם מפני שרוצה למנות את החשוב לבסוף, כדפירש"י
 בר"פ וישב, א"כ, הו"ל לרש"י לפרש את פירושו (של ר"פ
 וישב) כאן.

ולהעיר עוד:

(א) בסוף בני יפת אומר הכתוב "מאלה נפרדו איי הגוים
 . . . " (י, ה.). משא"כ בנוגע לבני חם ובני שם כתוב (בסופם)
 "אלה בני חם . . . " "אלה בני שם . . . ".

(ב) כאשר מונה בני שם אומר "בני שם עילם ואשור
 וארפכשד ולוד וארם", והיינו שארפכשד נולד לפני ארם, ואילו
 בפסוק שלאח"ז מתחיל מכני ארם ואח"כ מונה בני ארפכשד.

ולהוסיף: בסוף מינוי כל התולדות כת': אלה משפחות
 בני נח לתולדותם . . . " היינו שכהנ"ל הוא עפ"י סדר תולדותם.

ה, ל, ג,

לו. בפסוק (יא, ז): . . . אשר לא ישמעו איש שפת רעהו.

עלין בפרשת מקץ בפירש"י ד"ה תשמע חלום לפתור אותו
 (מא, טו): תאזין ותבין חלום לפתור אותו, עכ"ל.

ובד"ה (שאח"ז) תשמע: לי הבנה והאזנה כמו שומע יוסף
 וכו' עכ"ל.

וכן על דרך זה פירש רש"י בפרשת תבוא בד"ה לא תשמע
לשונו (כח, מט): שלא תכיר לשונו וכן תשמע חלום לפתור
אותו וכן כי שומע יוסף וכו' עכ"ל.

לפי זה צריך להבין:

(א) למה לא פירש רש"י גם בפרשתינו ש"לא ישמעו"
פירושו: לא יבינו או לא יכירו.

(ב) כשרש"י מביא רא"י בפרשת מקץ ופרשת תבוא שתשמע לשון
הבנה, למה אין מביא רא"י מפסוק זה שבפרשתינו. *

* * *

לז. בסוף פרשת עקב כתיב: ...פחדכם ומוראכם וגו'.

ופירש שם רש"י בד"ה פחדכם ומוראכם, וז"ל:
והלא פחד הוא מורא אלא פחדכם על הקרובים ומוראכם על
הרחוקים. פחד לשון בעינת פתאום. מורא לשון דאגה מימים
רבים, עכ"ל.

ואם כן לפי זה צריך להבין:

(א) למה אין רש"י שואל על דרך זה בפרשתינו: "הלא
חתת הוא מורא".

(ב) לפי פירושו של רש"י בסוף פרשת עקב שמורא על
הרחוקים, והוא לשון דאגה מימים רבים - איך יתאים זה על
חית הארץ.

ועל כל פנים לכאורה מתאים יותר הלשון פחדכם שהוא
בעינת פתאום.

(ג) גם לשון אימה, (כמו מורא) הוא על הרחוקים כמו
שפירש רש"י בפרשת בשלח בד"ה תפול עליהם אימתה (טו, טז):
על הרחוקים, עכ"ל.

והנה רש"י פירש על וחתכם: ואימתכם.

* לכאור' י"ל כי בשליכות להלשון "שפת רעהו" מובן
מעצמו שהכוונה ללשון הבנה, ולא שמיעה כפשוטה.

המערכת

שלפי זה נמצא שהכתוב משתמש כאן בשתי לשונות של יראה, ושתיהם, הן ומוראכם והן וחתכם הוא על הרחוקים, בו בשעה שהמדובר כאן הוא בנוגע לחית הארץ, שבהם לכאורה מתאים יותר לי יראה של קרובים.

(ד) מאחר שרש"י באיוב פירוש חתת: פחד, בהתאם לזה ה"ל לו לפרש גם בפרשתינו (ובפרט שמביא רא"י מאיוב): ופחדכם, ולא ואימתכם.

שלשיטתו הוא לא רק לי אחר של יראה, אלא הוא אופן אחר של יראה.

ה,ו,ר,

לח. בפרק י"א פסוק כ"ח ברש"י ד"ה על פני תרח אביו וז"ל "בחיני אביו" ומוסיף ומ"א י"א וכו' ולאח"ז מוסיף ומנחם פ"י וצ"ל: א) מה נוגע פ"י של מנחם כאן הרי הוא בא לפרש פ"י של אור?

(ב) עוד בפ"י הקודם של המ"א בסופו "השליכוהו לכבשן האש ונשרף וזהו "אור כשדים" ולכאו' גם כאן בא לפרש פ"י של אור כשדים?

(ג) בפ"י של מנחם מביא הרא"י מישע"י כ"ד לפני שמביא הרא"י בישע"י י"א וצלה"ב למה?

מ,י,ש,

- תלמיד בישיבה -

לט. בגליון האחרון (ו) נדפס שאלה על פסוק (ג, טז), שרש"י מפרש שם: ועצבונך - זה צער גידול בנים; והורנך - זה צער העיבור; בעצב תלדי בנים - זה צער הלידה.

שאם כן ה"ל להפסוק לנקוט בסדר אחר, דהיינו: הרונך, בעצב תלדי בנים, ועצבונך. (שאז הוא לפי סדר הזמנים). (צ"כ תוכן השאלה שם).

ועל דרך זה שאל הת' אהרן הלפרין בהערות התמימים ואנ"ש - מאריסטאן.

ואולי ה"ל אפשר לתרץ שזה שהפסוק נקט סדר זה דוקא הוא מפני שסדר זה הוא סדר באריכות זמן הצער, דהיינו:

עצבונך - צער גידול בנים: נמשך הצער כמה שנים.

הרונך - צער העיבור: נמשך הצער כמה חדשים.

בעצב תלדי בנים - צער הלידה: נמשך הצער זמן מועט, בערך להורגך ועצבונך.

אלא שעוד צריכים ביאור למה נקט הכתוב סדר זה ולא הסדר של זמן ביאת הצער.

מ. בפירוש רש"י על פני תרח אביו (יא, כח): ... ומנחם פל' אור בקעה וכן (ישעי' כד) באורים כבודו ה' הן (שם יא) מאורת צפאונ' וכו' עכ"ל.

וצריך להבין למה מביא רש"י הראי' מישעי' (כד) קודם להראי' מישעי' (יא).

* * *

בפסוק (י, טו): וכנען את צידן בכרו ואת חת, וצריך להבין למה דוקא כאן נזכר הענין של בכור ולא בכל שאר התולדות הנזכרים הן בפרשתינו והן בפרשת בראשית ולמה אין רש"י מפרש זה.

* * *

בפסוק (י, כא): ולשם ילד גם הוא וגו' עיין בילקוט מעם לועז ששואל כאן וז"ל: ... וכי למה לא ה' ראוי לילד שנאמר בו לשון חידוש. וצ"ל למה אין רש"י מפרש זה.

* * *

בפסוק (ח, ז): וישלח את הערב ויצא יצוא ושוב וגו'. כמה מפרשי החומש שואלים כאן למה לא נאמר כאן: "לראות הקלו המים", על דרך שנאמר ביונה בפסוק שאחר זה. וצ"ל למה אין רש"י מפרש זה. ה, ו, ר,

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י פ' לך לך

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
לך לך תשכ"ה ¹	לך לך	יב, א
לך לך תשמ"ה		שם
לך לך תשכ"ה ¹	ואעשך לגוי גדול	יב, ב
לך לך תשמ"ב	ונברכו בך	יב, ג
לך לך תשמ"ה	למה אין רש"י מפרש מדוע נכפל בכתוב ב"פ "ויצאו ללכת ארצה כנען"; "ויבואו ארצה כנען".	יב, ה
לך לך תשכ"ה ²	הנה נא ידעתי	יב, יא
וארא תשכ"ז	הנה נא ידעתי	שם
לך לך תשכ"ה ³	אל אבותיך	טו, טו
לך לך תשמ"א	למה אין רש"י מפרש מדוע אמר הקב"ה לאברהם "התהלך לפני וגו' רק כשהי' בן צ"ט שנה.	יז, א
לך לך תשד"מ ⁴	כי אב המון גוים	יז, ה

(1) ה 297 ואילך. (2) שם 301 ואילך. (3) שם 307 ואילך. (4) לך לך תשמ"ו.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- תושב השכונה -

ח ס ז ד ו ת

מא. בלקוטי ביאורים ח"ב באגה"ת פ"ח באמצע אות ג!

און דאס איז דער סדר אז פריער איז "ושוב עד הוי' ב"ה ממש", וואס דאס איז גלייך אין דער ערשטער רגע פון תשובה, ווי ער זאגט "רוח עברה ותטהרם", וואס דאס נעמט אוועק די ענינים וועלכע זיינען די עבירות, ווי דער אלטער רבי זאגט פריער אין אגה"ת".

שמזה וכן מכללות תוכן השיחה משמע שהענין ד"לשוב עד הוי' ב"ה ממש" הכוונה היא לתשובה זתמה, וכן הענין ד"לעלות מעלה מעלה" עיי"ש בהשיחה.

ולכאור' מסגנון הלשון בתניא שם משמע שזו היא תשובה עילאה, וכמו שמסיים שם "וזו היא תשובה שלימה. והנה בח' יחוד זה ותשובה זו היא בח' תשובה עילאה".

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

מב. במאמר ד"ה מאמתי קורין תרמ"ב (קה"ת תשכ"ה) ע' 5 ע"ז שכתב שם אדמו"ר מוהר"ש נ"ע על "סוכה שצ"ל ז' טפחים ומשהו". העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל: "כן הוא בכמה מקומות ומשהו". וראה סוכה טז, סע"ב, טוש"ע או"ח סתרל"ד, אגה"ק ס"י, וצ"ע. (ולכאורה המשהו מוכרח, כי גברא באמתא יתיב ושלחנו טפח - וטפח בטפח לא יתיב. ולהעיר מסוכה - ה, א - פחות בכלים טפח) עכ"ל.

ויש להעיר מרש"י, סוכה ד, א ד"ה על פני כולה וכן בעי"ב שם ד"ה ובנה בה דכתב ש"שעור הכשר סוכה קטנה ז' טפחים ומשהו". וכבר הקשה המהרש"א שם (ובאתר בקרני ראם שם). ובערוך לנר שם כ' דלרש"י הי' בגמ' נוסחא דכתוב בה בפ"ד דשעור סוכה הוא ז"ט ומשהו. והיכא שכי' רש"י שם ז"ט, קיצר בדבריו עיי"ש. וכדברי רש"י מבואר נמי באו"ז הל' סוכה סי' רפ"ב דשעור סוכה קטנה, ז"ט ומשהו. ועל דרך הסברו של כ"ק אדמו"ר שליט"א שמוכרח הוא המשהו

כ' גם באוצר מפרשי התלמוד סוכה שם הע' 90, משם יד דוד וזכר יהודא שכתבו דלפי שאי אפשר לצמצם הוסיף רש"י ומשהו. אבל לכו"ע טעמי בעי מדוע דוקא כאן כתב רש"י "ומשהו" וכן הוסיף דוקא במאמר זה. אף שכן הוא בכ"מ אבל בהלכה וכו' אין ההוספה. וזהו אולי כוונת כ"ק אד"ש וצ"ע.

וצ"ב מהו ההוספה בהערה שכ' שם שפחות בכלים טפת,
הא שם בשעורים שבבהמ"ק עסקינן ומאי אפשר לדייק משם
דשלחנו מוכרח שיהי' טפח ממש ולא פחות משהו. ויש להעיר
ג"כ מהשקו"ט שבמנחת חינוך דאיזה טפחים בעי עיי"ש, וצ"ע.

וראיתי בס' סוכת שלם סי' י"ב במראה זאב סק"ו
דעפ"י סוד, שעור סוכה ז' ומשהו. וצ"ע.

הרב שמואל יחזקאל הכהן
- נחלת הר חב"ד -

ש ו נ ו ת

מג. ראיתי בגליון ו' בכתבו של הת' ל.י.ק. דבר מבהיל
שכותב "ואילולי דמסתפינא מחבראי הוה אמינא שלפי האמת
שמואל ורב אדא בר אהבה לא פליגי אהדדי" בעת שהרמב"ם
אומר שהם שני שיטות. ולפלא על בחור תמים שיכתוב דברים
כאלו.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

ה ל ו ם ל ו ם

מד. א' חשון - "כ"ק אמו"ר אמר לאחד על יחידות: מאז
שאמר הקב"ה לאברהם אבינו .. לך לך מארצך .. הותחל סדר
הבירורים".

הצדיקים שהם בעלי ראי' רואים הם באיזה מקום הבירורים
שלהם מחכים ... ועמא דבר הנה עילת כל העלות וסיבת כל
הסיבות מסבב כמה עילות וסיבות שיבואו למקום ההוא ..".
להעיר - ע"ד כללות התוכן - משיחת ש"פ נח, סי"ח,
תשי"ז (בלתי מוגה).

מסבב: ראה תהלים לז, כג: מה' מצעדי גבר ודרכו יחפץ.

ב' חשבון - "לעבן מיט דיר צייט" - נתבאר בקונטרס
"משיחת" ש"פ תבוא, טז אלול, תשמ"ו, הערה 6.

ו' חשוך - "ניט פויערשען יארן וואס עינים להם ולא יראו אזנים להם ולא ישמעו, מען זעט ניט קיין געטליכקייט און מען הערט ניט קיין געטליכקייט.

להעיר ממאש (שבת קמז): ע"ד ר"א שאיקלע למקום מסויים כשבא לקרות החודש הזה לכם קרי החרש הי' לכם. ונתבאר בתורת שמואל, תרכ"ו (ד"ה החודש גו') ..

יג חשוך - "דער בעש"ט ... פלעגט לערנען מיט זיינע תלמידים ... מ'האט געלערנט דעם רמב"ם אלפס רא"ש" .

ראה שו"ת רדב"ז ח"ב, סי' תרכ"ו, ברכי יוסף ח"א, סי' כה אות כט.

טו חשוך - "די נשמה ווארט אויבן אויף דעם זמן ווען זי וועט זוכה זיין אראפגען אין א גוף ... איז אויף ווען לייגט מען עס אפ?"

ראה עירובין נד: האי עלמא דאזלינן מיני' כבי' הילולא דמי' חטוף ואכול חטוף ושתי. וראה מבוא לקונטרס ומעין.

טז חשוך - "המחשבה היא לבוש ומשרת השכל והמדות ... פועלת פעולתה לחשוב ולהרהר, .. כאשר השכל עסוק אז יש להמחשבה מה לשרת ואין מקום למחשבה של שטות והבל שאין בהם ממש".

לחשוב ולהרהר: ראה ברכות כ: אם הרהור כדבור דמי או לא. נתבאר בדרושי אוה"ת - מג"א, ד"ה ובזה הנערה באה גו'.

יז חשוך - "יעדער טאג וואס גליט אוועק איז דאס ... א ענין אין לעבן".

להעיר ממ"ש בזהר כל יומא ויומא עביד עבידתי' כו' .
עבר יומא בטל קרבנו (ספרי פנחס כח, יו"ד).

ענין אין לעבן: ולהעיר ממה שנתבאר בדא"ח ע"פ ימים יוצרו ולא אחד בהם שכל יומא הוא לבוש להנשמה בתור הכנה לשלימות השכר שלה (דרושי חיל שרה).

כב חשוך - "אנכי עשית ארץ ואדם עלי' בראתי. הלביש עצמותו ית' ... ולברוא הנבראים שרפים ואופנים ...".

שרפים כנגד עולם הבריאה. אופנים כנגד עולם העשיל'.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -